

ครูบาศรีวิชัย: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารพุทธบริษัทในล้านนา
Kruba Sriwichai: A Transformational Leadership in the Management of Buddhist
companies in Lanna

พระครูใบฎีกาทรงวุฒิ ขาตะเมธี

พระภิกษุญาณุทธ ธมมวโร เตจฺจฺติ

ดรัณ สิริเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

บทคัดย่อ

ครูบาศรีวิชัย มีลักษณะภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authentic leadership) ดังนี้ (๑) การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) (๒) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Relational transparency) (๓) การประมวลผลที่สมดุล (Balanced processing) และ (๔) มุมมองเชิงจริยธรรมภายในตน (Internalized moral perspective) และมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๗ ประการ คือ

๑. การรอบรู้ (Knowing): ผู้นำที่มีองค์ความรู้ (Science) ในศาสตร์ด้านต่างๆ อย่างรอบด้าน ศิลปะ (Art) รู้จักวิธีบริหารจัดการองค์การ เทคนิควิธีการทำงาน ทักษะ (Skill) ในการบริหารจัดการ การปกครอง และ วิชาคน (Science of People) ผู้นำต้องรู้จักใช้คนให้ถูกกับงานหรือถูกหน้าที่อย่างเหมาะสม

๒. อุดมการณ์ (Ideology): ผู้นำที่มีคุณลักษณะผสมทั้งหมดของความเชื่อ (beliefs) เจตคติ (attitudes) และความคิดหลัก (concepts) มีอิทธิพลเป็นตัวชักนำและกำหนดทิศทางของความคิดของบุคคล

๓. เท่าทัน (In time knowing): ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษที่จะรู้เท่าทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสถานการณ์

๔. กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage): ผู้นำจะนำองค์กรให้สำเร็จต้องมีความคิดที่เร็วบนหลักความแม่นยำ

๕. วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision): ผู้นำที่มองการณ์ไกลบนฐานความคิดที่นอกกรอบแต่บนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่จำเจกับแนวคิดแบบเดิมๆ มองให้ไกลแล้วเดินไปถึงบนหลักคิดเทคนิค วิธีการที่ทันสมัย

๖. สร้างทีม (Team Work): ผู้นำที่มีความคิดก้าวหน้านั้นต้องรู้จักการสร้างทีมงาน สร้างเครือข่าย ดูแลทีมงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

๗. ใฝ่บริการ (Service Mind): ผู้นำต้องทำองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีชีวิต ทุกคนในองค์กรต้องร่วมด้วยช่วยกัน ไม่เป็นผู้สั่งการเพียงอย่างเดียว บริหารบนความเป็นมิตร มีคุณธรรม มีจิตใจงดงาม เอื้อเพื่อ ประารถนาดี ยอมสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

คำสำคัญ: ผู้นำ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

Kruba Sriwichai There is true leadership traits: (1) Self-awareness, (2) Relational transparency, (3) Balanced processing, and (4) Internalized moral perspective. Kruba Sriwichai There is seven components of transformational leadership:

1. Knowing: Leaders with knowledge in various fields of science, art, know how to manage organizations. Techniques, methods of work, skills in management, governance and science of people. Leaders must know how to use people properly for the right job or function.

2. Ideology: A leader who has all the mixed attributes of Beliefs, attitudes, and concepts influence and direct a person's thinking

3. In time knowing: Leaders have the unique characteristic of being aware of the changing conditions of the situation.

4. Discussion Courage: Leaders leading an organization to succeed must have a quick thinking on the principle of precision.

5. Strategy of Vision: Leaders who foresee on an out-of-the-box idea but on a reliable database. Don't be monotonous with the same old concept. Look far and walk to reach it on the concepts, techniques, and modern methods.

6. Team Work: A forward-thinking leader must know how to build a team.
network Take care of the team to build morale and encouragement.

7. Service Mind: Leaders must make the organization a living organization.
Everyone in the organization must work together to help each other. Not the only
commander Manage on friendliness, virtue, beautiful mind, generosity, good intentions,
sacrificing personal happiness for the common good.

Key words: Leader, Transformational Leadership, Buddhism

บทนำ

ภาวะผู้นำที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของความจริงแท้ (Authenticity) ให้ความหมายว่า
เป็นกระบวนการที่เป็นอิสระของตัวตนที่แท้จริงของตนในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน” ประกอบด้วย ๔
ด้าน ได้แก่ การรู้ (Awareness) กระบวนการที่ไม่ลำเอียง (Unbiased processing) การกระทำ
(Action) และ วิธีเชิงสัมพันธ์ (Relational orientation) ซึ่ง Kernis (2003) อธิบายว่า เมื่อบุคคลมี
ความจริงแท้แล้ว บุคคลจะเข้าใจตนเองและยอมรับทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของตน มีความมั่นคงใน
ตนเอง เป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ลำเอียง สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างจริงใจ รวมทั้งมีแนวคิด ปรัชญา
ค่านิยม ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกมาด้วย

George (2003) สรุปคุณลักษณะเด่น ๕ ประการของภาวะผู้นำที่แท้จริง ประกอบด้วย ๑)
การแสดงออกอย่างมุ่งมั่นในเป้าหมาย (Demonstrate a passion for their purpose) โดยผู้นำต้อง
เริ่มจากความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการหรือเป้าหมายของตนเองในการนำองค์กร พิจารณาว่า
ความต้องการของตนนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ ๒) การประพฤติตามค่านิยมของ
ตนอย่างสม่ำเสมอต้นเสมอปลาย (Practice their values consistently) ผู้นำควรยึดถือในค่านิยมที่เอื้อ
ต่อการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และค่านิยมนั้นของตนควรสอดคล้องและเกื้อหนุนกับค่านิยมของ
องค์กรด้วย เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะสะท้อนอย่างสม่ำเสมอต้นเสมอปลายจะทำให้ผู้ตาม
มองเห็น และเกิดความไว้วางใจและศรัทธา ๓) การนำด้วยใจ (Lead with their heart) ผู้นำที่ดีควรมี
ทั้งความฉลาดทางสติปัญญา และที่สำคัญและพัฒนาดียากกว่า คือความฉลาดทางอารมณ์ ที่จะทำให้
ผู้นำเข้าใจความรู้สึก คำนึงถึงผู้อื่น และมีสติที่ดีเมื่อต้องตัดสินใจครั้งสำคัญ ๔) การสร้างความสัมพันธ์
ที่มีความหมายและยั่งยืน (Establish long-term, Meaningful relationship) ผู้นำควรสร้าง

ความสัมพันธ์กับผู้ตามที่เกิดจากความเข้าใจและสัมพันธภาพที่ดี ถ้อยทีถ้อยอาศัย มากกว่า
ความสัมพันธ์ตามสายการบังคับบัญชาหรือตามตำแหน่ง และ ๕) การมีวินัยในตนเองสู่ความสำเร็จ
(Have the self-discipline to get results) ผู้นำต้องมีวินัยในการทำงาน กระตุ้นตนเองไปข้างหน้า
ฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อให้ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้โดยคุณลักษณะทั้ง ๕ ประการนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ
Kernis (2003) เช่น การปฏิบัติตามค่านิยมอันดีงามสัมพันธ์กับการกระทำที่จริงแท้ (Authentic
behavior) ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายและยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีเชิงสัมพันธ์
(Relational orientation) เป็นต้น

Walumbwa et al. (2008) ได้ให้คำจำกัดความขององค์ประกอบ ๔ มิติของภาวะผู้นำที่
แท้จริง ได้แก่

๑) การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) หมายถึง “การแสดงออกถึงความเข้าใจในการให้
ความหมายของสรรพสิ่งในโลกและเข้าใจว่ากระบวนการให้ความหมายนั้นมีผลกระทบต่ออารมณ์
ตนเองในช่วงเวลาหนึ่งอย่างไร รวมทั้ง การเข้าใจในจุดแข็ง จุดอ่อน และธรรมชาติในหลายด้านของตน
รวมถึงความเข้าใจในตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการรับรู้ถึงอิทธิพลของตนต่อผู้อื่น”

๒) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Relational transparency) หมายถึง “การแสดงออกถึง
ตัวตนที่แท้จริงต่อผู้อื่น ไม่ใช่การปลอมแปลงหรือบิดเบือนตนเอง โดยพฤติกรรมดังกล่าวส่งเสริมความ
ไว้วางใจผ่านการเปิดเผยที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันข้อมูลและการแสดงความคิดและความรู้สึก ในขณะที่
พยายามลดการแสดงออกถึงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม”

๓) การประมวลผลที่สมดุล (Balanced processing) หมายถึง “การแสดงว่าตนได้วิเคราะห์
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างไม่มีอคติ ก่อนสรุปตัดสินใจ รวมถึงการขอรับการแสดงความคิดเห็นที่
ท้าทายจุดยืนที่มั่นคงของตน”

๔) มุมมองเชิงจริยธรรมภายในตน (Internalized moral perspective) หมายถึง “รูปแบบ
การควบคุมตนเองภายในและหลอมรวม อันเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างบรรทัดฐานและค่านิยม
ภายในกับความกดดันจากกลุ่ม องค์กร และสังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่สอดคล้อง
กับค่านิยมภายในตนนั้น”

ภาวะผู้นำที่แท้จริงเป็นประเด็นวิจัยที่ได้รับความสนใจในวงกว้างในหลายศาสตร์สาขาวิชาใน
รอบหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากผลลัพธ์เชิงบวกที่เกิดกับผู้ตามและองค์กรหลายประการ ผู้นำที่แท้จริง

เป็นคนที่น่าสนใจตนเอง แสดงความจริงใจ ตัดสินใจอย่างรอบคอบ และ มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ
ค่านิยมและความเชื่อของตน

ประวัติครูบาศรีวิชัย

ครูบาศรีวิชัย เป็นที่รู้จักกันทั่วไป โดยเฉพาะในเขตล้านนาว่าเป็น "ตนบุญ" หรือ "นักบุญ"
อันมีความหมายเชิงยกย่องว่าเป็นนักบวชที่มีคุณสมบัติพิเศษ นอกจากนี้พบว่าการเรียกชื่อท่านชื่ออื่น
อีกว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัย พระครูบาศรีวิชัย ครูบาศีลธรรม หรือ หุเจ้าสิริ (อ่าน "ตุ้เจ้าสิริ") แต่พบว่าท่าน
มักเรียกตนเองเป็น พระชัยยาภิกขุ หรือพระศรีวิชัยชนะภิกขุ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๒๑
ที่บ้านปาง ตำบลแม่ตื่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พ่อของท่าน ชื่อนายควาย แม่ ชื่อนางอุสา ท่านถูกตั้ง
ชื่อว่าเด็กชาย เพื่อน หรืออินทร์เพื่อน เด็กชายเพื่อนเข้าเป็นศิษย์ (ศิษย์วัด) วัดบ้านปางและบวชเป็น
สามเณรในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ เพื่อจะได้เรียนรู้วิชาการต่างๆบิดาของท่านได้ติดตามผู้เป็นตา คือหมื่นปราบ
(ผาบ) ซึ่งมีอาชีพเป็นหมอค่อช้างของเจ้าหลวงดาราตย์เรกฤทธิ์ไพโรจน์ (เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์ที่
๗ ช่วง พ.ศ. ๒๔๑๔ – ๒๔๓๑ ตรงกับรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)
เกี่ยวกับชาติพันธุ์ของบรรพบุรุษนั้นนักวิชาการหลายท่านสันนิษฐานว่า ฝ่ายบิดาอาจจะมีเชื้อสายของ
ชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ หรือลัวะ หรือขมุ เนื่องจากเผ่าพันธุ์เหล่านี้มีความสันทัดในการเลี้ยงช้าง ส่วน
ฝ่ายมารดานั้นน่าจะเป็นคนเมือง (ไตโยน) หรือไม่ก็ชาวยอง เมื่ออายุ ๑๘ ปี ได้บวชเป็นสามเณร โดยมี
อุปัชฌาย์คือครูบาขัตติยะ หรือครูบาแคงแกระ ซึ่งเป็นพระธุดงค์เดินผ่านมาที่บ้านปางเป็นผู้บวชให้
เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี ได้อุปสมบทโดยมีครูบาสมณะวัดบ้านโองหลวง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนเป็น
พระอุปัชฌาย์ ได้ฉายา “สิริวิชัยภิกขุ” หรือ “พระสีวิไช” แล้วได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาธรรม ทว่ากลับ
สนใจทางวิชาไสยศาสตร์ คาถาอาคม โหราศาสตร์ แพทย์แผนโบราณ การก่อสร้าง และวิชาป้องกันตัว
ต่างๆ มากเป็นพิเศษ ถึงกับได้สักรหมึกดำที่ขาทั้งสองข้าง ต่อมา ได้เดินทางสู่สำนักวัดดอยแต หรือวัด
บ้านนาแต บ้านทากาศ ลำพูน สำนักสงฆ์สายอรุณวุฒาสี เพื่อศึกษากับครูบาอุปละ ซึ่งเป็นจุดพลิกผัน
ต่อวิถีชีวิตของพระศรีวิชัย เพราะเป็นการกลับมามุ่งเน้นความรู้ด้านการบำเพ็ญสมาธิภาวนา ทำให้พระ
ศรีวิชัยเลิกความสนใจไสยศาสตร์ และตัดสินใจอยู่ในร่มเงาของผ้ากาสาวพัสตร์ตลอดชีวิต หลังจากนั้น
ได้ไปศึกษาต่อกับครูบาวัดดอยคำ ที่แม่ทา และกลับไปศึกษาเพิ่มเติมกับครูบาสมณะ ผู้เป็นอุปัชฌาย์
อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงกลับสู่บ้านปาง ในฐานะเจ้าอาวาสสืบต่อจากครูบาแคงแกระ

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของครูบาทศรีวิชัย

ภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authentic leadership) ครูบาทศรีวิชัย หรืออีกนามหนึ่งว่า ครูบา ศีลธรรม เป็นผู้ที่มีความตั้งใจ และความมุ่งมั่นสูง รวมทั้งมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีวัตรปฏิบัติดี จารีตแบบดั้งเดิมคณะสงฆ์ล้านนา ในแนวนิกายเชียงใหม่ผสมกับนิกายยอง ซึ่งแพร่หลายในเขตบ้านโฮ้ง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ที่ยึดธรรมเนียมคือการนุ่งห่มที่เรียกว่า “กุ่มผ้าแบบรัดดอก” สวมหมวกแขวนลูกประคำ ถือไม้เท้าและพัด ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือของประเทศไทย (ล้านนา) ว่าเป็น “ตนบุญ” หรือ “นักบุญ” อันมีความหมายเชิงยกย่องว่าเป็นนักบวชที่มีคุณสมบัติพิเศษ อาจพบว่า มีการเรียกอีกว่า ครูบาทศรีวิชัย หรือทุเจ้าสิริ (อ่าน“ตุ้เจ้าสิริ”) แต่พบว่า ครูบาทศรีวิชัย มักเรียกตัวท่านเอง เป็นพระชัยยาภิกขุ หรือพระศรีวิชัยชนะภิกขุถึงแม้ท่านเป็นสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามแบบอย่างของพระสายวัดป่าอย่างเคร่งครัด เช่น ถือสันโดษ มักน้อย ซึ่งถูกกับอุปนิสัยเดิม คือเป็นคนพูดน้อย กินน้อย อุตตลักษณ์ของครูบาฯ คือเวลาไปไหนจะถือพัดใบลานและสวมลูกประคำเสมอ จะไม่นั่งพาหนะที่ใช้สัตว์ลาก ฉ้นอาหารมือเดียว คือมือซ้าย ถ้าเป็นวันพระจะไม่ฉ้นอาหารเลย ท่านจะนั่งภาวนาในกุฏิห้ามคนรบกวน อาหารที่ฉันเป็นอาหารประเภทมังสวิรัต และมัชฌิวัต คือเว้นจากของเสพยติตทั้งหมด อาทิ หมาก เหมียง และบุหรื ส่วนอาหารที่ครูบาฯ ชอบเป็นพิเศษ คือ ถั่วลิสงคั่ว นอกจากนี้ท่านยังไม่ยึดติดกับวัตถุปัจจัยที่มีคนถวายทานโดยเฉพาะเงินจะไม่จับต้องเลย ส่วนวัตถุสิ่งของก็จะแบ่งปันแจกจ่ายให้พระภิกษุสามเณรเด็กวัด และคนยากคนจนไปฉ้นวันหน้า ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาที่ประชาชน ชาวบ้านมีต่อบารมีที่แก่กล้าของครูบาทศรีวิชัย ประกอบกับคุณลักษณะพิเศษที่เสริมให้ครูบาทศรีวิชัย โดดเด่นเหนือพระสงฆ์รูปอื่น จึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทางคณะสงฆ์และบ้านเมืองมองว่า ครูบาทศรีวิชัยกำลังสร้างอาณาจักรของตนเอง สร้างความแตกแยกในวงการสงฆ์ การจัดการปกครององค์กรสงฆ์ของล้านนาแต่เดิม ค่อนข้างเป็นอิสระแก่กันแต่ พุทธประเพณีของท้องถิ่นก็ไม่ได้ทำให้หัวหมวดวัดแยกกันอยู่โดยสิ้นเชิง เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในหมู่คณะสงฆ์ล้านนาจนครูบาทศรีวิชัยถึงขั้นถูกลงโทษจำกัฏบริเวณ ยิ่งถูกกลั่นแกล้งมากเท่าใด บารมีครูบายิ่งเพิ่มทวีขึ้นปรากฏตามลำดับการต้องอธิกรณ์ถึง ๕ ครั้ง ทำให้ครูบาทศรีวิชัย มีลักษณะภาวะผู้นำที่แท้จริง ดังนี้

๑. การตระหนักรู้ตน (Self-awareness) ครูบาทศรีวิชัยมีความปรารถนาแรงกล้าที่จะบรรลุธรรมะอันสูงสุด ซึ่งปรากฏเจตนารมณ์ให้เห็นอยู่เสมอจากคำอธิษฐานบารมี ที่ท่านจารไว้ในตอนท้ายของคัมภีร์ใบลาน หรือจากคำภาวนาในหนังสือ “กัมมัฏฐานรอม” ไว้ว่า...”ต้นข้าพระศรีวิชัยภิกขุ เกิด

มาปีเป็กีย จุลศักราช ๑๒๔๐ ตัว พุทธศักราช ๒๔๒๐ ปราบปรามขอหื้อข้าฯ ได้ตรัสรู้ปัญญาสัพพัญญู
โพธิญาณเจ้าจิมเตอะ" และ "...ตั้งปราบปรามขอหื้อ ได้ถึงธรรมะ ยึดเหนี่ยวเอาพระนิพพานสิ่งเดียว..."
ซึ่งมักจะปรากฏความปราบปรามดังกล่าว ในตอนท้ายของคัมภีร์ใบลานที่ท่านสร้างไว้ทุกเรื่อง แนวคิด
ดังกล่าวเป็นการแสดงปณิธานอันแรงกล้าของครูบาศรีวิชัย และได้ถูกยอมรับในวงการสงฆ์ รวมทั้ง
ศรัทธาชาวบ้านต่างก็เชื่อว่า “ครูบาเป็นผู้วิเศษมีบุญบารมี”

๒. ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Relational transparency) ครูบาศรีวิชัย ท่านจะไม่ค่อยพูด
เจิบขริม แต่เวลาที่พูดจะหนักแน่นน่าเกรงขาม จนเป็นที่รู้กันว่าพระครูบาพูดคำไหนต้องเป็นคำนั้น
ถือได้ว่าคำพูดของท่านเป็นวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์ และเวลาที่ให้พรกับสาธุชนท่านจะให้พรเร็วมาก เพราะมี
สาธุชนมากเป็นจำนวนมากต้องใช้เวลารวดเร็วและให้ทั่วถึง ส่วนเวลาเดินจะเดินไวมาก
บ่อยครั้งที่ท่านต้องขึ้นไปตรวจงานบนหลังคาพระวิหารมือหนึ่งกางร่มส่วนอีกมือหนึ่งก็ปีนป่ายบน
หลังคา ส่วนที่ขาท่านจะสั๊กหมึกดำตั้งแต่เอวจนถึงขา เพราะการสั๊กเช่นนี้เป็นค่านิยมของผู้ชายในสมัย
นั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นชายชาตรี ในพระหัตถ์เลขาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงได้ประทาน
ส่งสมณสาส์นไปยัง พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระเจ้าคณะใหญ่หนกลาง มีใจความว่า
...วันนั้นฉันได้พบตัวพระศรีวิชัย (๑๔ กรกฎาคม ๒๔๖๓) ได้ไต่สวนเห็นว่าเป็นพระที่อ่อนโยน ไม่ใช่ผู้ถือ
กระด้าง ไม่ใช่เจ้าเล่ห์เจ้ากล ไม่ค่อยรู้ธรรมวินัย แต่มีสมณสัญญา พอจะประพฤติอยู่ได้อย่างพระที่ห่าง
เหินจากสมาคม การตั้งตัวเป็นพระอุปชฌาย์เองนั้น ด้วยไม่รู้ความหมาย ไม่รู้ประกาศ ทำตามธรรมเนียม
คืออุปชฌายะของเธอ ชื่อสุมนะ เมื่อจะถึงมรณภาพ ได้ตั้งเธอให้ปกครองวัดและบริษัทแทน จน
ถือว่าได้ตั้งมาจากอุปชฌายะ เพราะการที่ไม่รู้จักระเบียบแบบแผน ถูกเอาตัวมาลงโทษกักไว้ เกือบไม่รู้
ว่าเพราะความผิดอะไร พระอย่างนี้ต้องการอธิบายให้รู้จักผิดชอบ ดีกว่าจะลงโทษ...

๓. การประมวลผลที่สมดุล (Balanced processing) ครูบาศรีวิชัย สมัยเป็นพระศรีวิชัยเมื่อ
สำเร็จวิชาความรู้ต่างๆ และระเบียบวินัยสงฆ์จนสำเร็จแล้วกลับมาอยู่วัดบ้านปาง ก็เริ่มออกจาริกเผย
แผ่หลักธรรมคำสอนสู่ชาวป่าชาวเขา ซึ่งนับว่าเป็นพระธรรมจาริกองค์แรกแห่งล้านนา ที่มุ่งเผยแผ่
พระพุทธศาสนาเข้าไปสู่ชาวเขาเผ่าต่างๆ แนะนำให้ชาวเขาให้รู้จักนับถือในพระพุทธศาสนา ด้วยจิต
บริสุทธิ์ที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา ซึ่งท่านมิได้กระทำเพียงเพื่อลาภสักการะแต่ประการใด สมดังคำกล่าว
ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญร่วมสมัยกับครูบาศรีวิชัย ได้กล่าวกับพระอุบาลีคุณูป
มาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) อดีตเจ้าอาวาส องค์แรกของวัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ดังมีความว่า
"พระศรีวิชัยองค์นี้เป็นพระโพธิสัตว์ปราบปรามพระโพธิญาณขณะนี้กำลังบำเพ็ญเพียรสร้างสมบารมี

ธรรมอยู่ ซึ่งต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอีกนานจนกว่าการสั่งสมบารมีธรรมจะบริบูรณ์”ยุพิน
เข็มมุกด์ ได้กล่าวว่า บารมีของครูบาศรีวิชัยยังไม่มีพระสงฆ์องค์ใดเสมอท่านทั้งในยุคสมัยของท่านและ
ยุคปัจจุบัน ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ บำเพ็ญภาวนาวิปัสสนากรรมฐานตามแบบอย่าง
ของพระสายวัดป่าอย่างเคร่งครัด ท่านยังไม่ยึดติดกับวัตถุปัจจัยที่มีคนถวายทานโดยเฉพาะเงินจะไม่
จับต้องเลย ส่วนวัตถุธาตุของก็จะแบ่งปันแจกจ่ายให้พระภิกษุสามเณรเด็กวัด และคนยากคนจนไปถ้วน
หน้า

๔. มุมมองเชิงจริยธรรมภายในตน (Internalized moral perspective) ครูบาศรีวิชัย มีศีลา
จารวัตรที่เคร่งครัดคือมิได้เป็นการเบียดเบียนชีวิตด้วยประการทั้งปวง การงดฉันเนื้อสัตว์ ตั้งแต่เมื่อ
อายุได้ ๒๖ ปี และฉันอาหารเพียงมือเดียว ซึ่งมักเป็นผักต้มใส่เกลือกับพริกไทยเล็กน้อย บางทีก็ไม่ฉัน
ข้าวทั้ง ๕ เดือน คงฉันเฉพาะลูกไม้ห้วมันเท่านั้น นอกจากนี้ท่านยังงดฉันผักตามวันทั้ง ๗ คือ วัน
อาทิตย์ ไม่ฉันผักแพง, วันจันทร์ ไม่ฉันแตงโมและแตงกวา, วันอังคาร ไม่ฉันมะเขือ, วันพุธ ไม่ฉันใบ
แมงลัก, วันพฤหัสบดี ไม่ฉันกล้วย, วันศุกร์ ไม่ฉันเหา (สำหรับน้ำจืดสีเขียว), วันเสาร์ ไม่ฉันบอน ส่วน
ผักที่ท่านจะไม่ฉันเลยคือ ผักบุ้ง ผักปลอด ผักเปลว ผักหมากขี้กา ผักจิก และผักเหือด-ผักอี (ใบไม้
เลี้ยวอ่อน) ทั้งนี้ ครูบาศรีวิชัยท่านให้เหตุผลว่า ถ้าพระภิกษุสามเณรรูปใดงดได้ การบำเพ็ญกัมมฐาน
จะเจริญก้าวหน้า ผิพรรณจะเปล่งปลั่ง ธาตุทั้ง ๔ จะเป็นปกติ

สิงหะ วรรณสัย ผู้ซึ่งเคยได้สนทนากับครูบาศรีวิชัย ได้บันทึกไว้ใน “สารประวัติครูบาศรีวิชัย”
ความตอนหนึ่งว่า “ตอนที่ครูบานั่งบนที่สร้างวัดจามเทวีนั้นแหละ ข้าพเจ้าเป็นสามเณรมักจะไปไหว้ไป
คุยกับท่านครูบาเสมอ วันหนึ่งท่านถามข้าพเจ้าว่า “เณรจะสึกหรือไม่?” ข้าพเจ้าตอบว่า “ไม่แน่ครับ
ท่านครูบา เพราะอนาคตของเราคาดไม่ถึง” ท่านครูบาได้กรุณาสอนว่า “เมื่อเณรจะสึกออกไปสู่โลก
ภายนอก พึงประพฤติดี อย่าให้ชื่อนัก อย่าให้ตรงนัก หือจะกลายเป็นก้านกล้วยนั้นแหละ” อธิบายว่า
คนที่อยู่ในโลกฆราวาสนั้น เป็นคนตรงไป ก็อยู่กับเขาไม่ได้ เป็นคนคดงอเกินไปก็อยู่กับเขาไม่ได้ จงอย่า
คดมาก อย่าตรงมาก เหมือนก้านกล้วยนั้นแหละจึงจะอยู่กับคนในโลกได้” นี่เป็นคำสอนหลังจากที่ครู
บาศรีวิชัยกล่าวไว้หลังจากท่านกลับจากชำระอธิกรณ์ครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นช่วงบั้นปลายชีวิตท่านแล้ว

แนวคิดดังกล่าวเป็นการแสดงปณิธานอันแรงกล้าของครูบาศรีวิชัย เพื่อการประพฤติปฏิบัติ
ธรรม และกระทำความดีนั้นเป็นอานิสงส์ เป็นนอานาบุญแก่บิดามารดา และได้ถูกยอมรับในวงการสงฆ์
รวมทั้งศรัทธาชาวบ้านต่างก็เชื่อว่า “ครูบาเป็นผู้วิเศษมีบุญบารมี” จากการแสดงนิมิตทุกครั้ง ถ้าครู
บาศรีวิชัยเห็นนิมิตครั้งใด งานนั้นก็จะบรรลุผลสำเร็จทุกครั้ง ครูบาศรีวิชัยได้สร้างศิษยานุศิษย์ไว้อย่าง

มากมาย จากการจารึกแสงบุญไปในที่ทุรกันดาร หรือการไปเป็นประธาน “นั่งหนัก” (ปฏิบัติธรรมอย่างอุกฤษฏ์) การบูรณะวัดวาอารามต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า เหล่านี้เป็นจุดหมายของการสงเคราะห์ของครูบาศรีวิชัย ซึ่งท่านการบำเพ็ญเพียรของครูบาศรีวิชัยมีความคาดหวังที่จะบรรลุธรรมขั้นสูงสูดนั่นคือ “พระนิพพาน”

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูบาศรีวิชัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการ กระบวนการจัดการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้นำและผู้ตามมีต่อกันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี ต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและกระตุ้นผู้ตามให้เกิดจิตสำนึก ยกย่องความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขั้นความต้องการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของผู้ตาม สร้างแรงบันดาลใจ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนรวมและมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน กระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ (4Is) ตามทฤษฎี ของ Bass & Avolio (1993) ดังนี้

๑. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence: II) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง น่ายกย่องเคารพนับถือ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงานกัน คุณลักษณะของผู้นำ คือ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความเฉลียวฉลาด มีความตั้งใจเชื่อมั่นในตนเองมีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ดังที่ครูบาศรีวิชัยเป็นชาวเมืองลี ซึ่งเป็นเมืองเกิดเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาวเขาค้ายอยู่หลายกลุ่ม กลุ่มชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและมีความสัมพันธ์กับครูบาศรีวิชัยมากที่สุด จากการชาวกะเหรี่ยงนั้นมีความเชื่อเรื่องพระศรีอารียะเป็นทุนเดิม จึงมีความเกี่ยวพันกับแนวคิดในเรื่อง “ตนบุญ” คือผู้ที่มีบุญญาบารมีที่สร้างมาหลายภพหลายชาติ อาจเป็นพระหรือฆราวาสก็ได้ ด้วยลักษณะที่เคร่งครัดของครูบาศรีวิชัย สันโดษ ละเว้นเนื้อสัตว์ ความเป็นคนพื้นถิ่นและภาษาคำสอนเดียวกันกับกลุ่มชาวคอย ครูบาศรีวิชัยจึงเปรียบเสมือนตนบุญทางธรรมแต่มีภาพลักษณ์ของ “ผู้วิเศษ” หรือ “ตนวิเศษ” อยู่ด้วย ซึ่งชาวเขาชาวบ้าน ต่างเชื่อว่าสามารถแก้ไขและ

ปิดเป้าความเดือดร้อนของพวกเขาได้ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าหากได้ทำบุญกับตนบุญหรือตนพิเศษนั้นจะได้อานิสงส์อย่างใหญ่หลวง

๒. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) หมายถึง การจูงใจให้ผู้ตามเกิดแรงบันดาลใจ ให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานทำให้ผู้ตามมีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ผู้นำอาจสร้างแรงบันดาลใจผ่านความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา ซึ่งช่วยให้ผู้ตามสามารถจัดการกับอุปสรรคของตนเอง ดังที่ชาวกะเหรี่ยงเผ่าโปว์และสกอว์ ที่อาศัยอยู่เขตแม่สะเรียงและลี้ ขนนามครูบาศรีวิชัยว่า “กระแฉั้ง” และพระอภิชัยชาวปืว่า “กระแฉอ้วย” โดยคำว่า “ั้ง” หมายถึงสีเหลืองคือสีจีวรที่ครูบาศรีวิชัยนุ่งห่ม ขณะที่คำว่า อ้วย หมายถึง สีขาว คือเครื่องนุ่งห่มของพระอภิชัยชาวปื ส่วนคำว่า กระแฉ หมายถึงผู้วิเศษที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ และเหนือวิญญาณหรือผีอื่นๆ ผลจากความเชื่อมั่นในครูบาศรีวิชัยนี้เองที่ทำให้พวกเขาติดตามครูบาศรีวิชัยไปทุกที่ ชาวกะเหรี่ยงมีบทบาทสำคัญในเรื่องการเรียไรหาเงินทุนและแรงงาน เนื่องจากไม่มีความรู้ทางด้านช่างมากเหมือนกลุ่มอื่น แม้กระทั่งปัจจุบันเรายังพบว่าชาวกะเหรี่ยงที่ยังมีความผูกพันกับครูบาศรีวิชัยเป็นจำนวนมาก โดยได้ถ่ายทอดความคิดนี้ผ่านมายังลูกศิษย์ของครูบาศรีวิชัยในช่วงหลังได้แก่ครูบาขาวปี ซึ่งมีแนวทาง ปฏิบัติแบบเดียวกับครูบาศรีวิชัย ก็ล้วนมีชาวกะเหรี่ยงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างงาน

๓. การกระตุ้นทางสติปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน กระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกว่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถทำให้ผู้ตามเกิดความกล้าที่จะคิดสร้างสรรค์ นำเสนอสิ่งใหม่และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ดังที่ครูบาศรีวิชัย ท่านได้จารพระธรรมคัมภีร์ที่เขียนโดยตัวอักษรธัมม์ล้านนาอีกไม่้น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ผูก นอกจากนี้ ในด้านเทศนาโวหาร ครูบาศรีวิชัยก็ยังสามารถแสดงธรรมให้ผู้คนในยุค นั้น ได้เข้าใจถึงหลักธรรมเบื้องต้นอย่างแจ่มแจ้ง (อ้างตามความใน “ธรรมอานิสงค์ศีล” ที่ครูบาศรีวิชัยได้เขียนไว้เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๔ เนื่องในงานฉลองวิหารหลวง วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ พิมพ์เป็นอักษรเมือง (ภาษาล้านนา) บรรณาธิการภาษาไทย โดยนายหนานปวงคำ ดุ้ยเขียว เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๘) ความตอนหนึ่งว่า “..น้ำแม่น้ำคงคา ยมนา อจิรวดี มหิมหาสกลุ ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ทั้ง ๕ แม่น้ำ แม่น้ำจักเอามาอาบให้หมดสิ้นทั้ง ๕ แม่น้ำก็ไม่อาจล้างบาป คือความเดือดร้อน ภายในให้หายได้และฝน

ลูกเห็บ แม่นจะตกมาร้อยทำให้เย็นและหนาวสักปานใดก็ดี ก็ไม่อาจจะเย็นเข้าไปถึงภายใน ให้หาย
ความทุกข์เวทนาได้ ศิล ๕ เป็นอริยทรัพย์ เป็นต้นของความบริสุทธิ์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป คือ
ความเดือดร้อน ภายในให้หายได้ เป็นบันไดแก้วสำหรับก้าวขึ้นไปสู่สวรรค์...”

๔. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) หมายถึง
การที่ผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะ
เป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Advisor) ผู้นำจะส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อน
ร่วมงานให้สูงขึ้น โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่าง
บุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ดังที่ครูบาศรีวิชัย เป็นศูนย์รวมจิตใจของ
ชาวเขาหลายกลุ่ม โดยเฉพาะชาวปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในเขตพื้นที่อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน ซึ่งผล
พวงมาจากความเลื่อมใสศรัทธาวัตรปฏิบัติของท่านที่ทำให้สานุศิษย์ติดตามครูบาศรีวิชัยไปทุกหนทุก
แห่ง ดังเห็นได้จากบรรดาชาวปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อันมีบทบาทสำคัญในเรื่องการเรียไรหาเงินทุน
และแรงงาน ผลงานที่สำคัญของครูบาศรีวิชัย ท่านได้สร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพ โดยระดมพลังศรัทธา
จากสาธุชนทั่วดินแดนล้านนา(เชียงใหม่ ลำพูน) สามารถฝ่าฟันอุปสรรคสร้างเส้นทางได้สำเร็จ เพียง ๕
เดือนเศษ ซึ่งหน่วยงานราชการไม่สามารถดำเนินการได้ แม้กระทั่งปัจจุบัน ก็ยังพบเห็นชาวกะเหรี่ยง
ปกากะญอ ในเขตพื้นที่อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน ยังคงผูกพันกับครูบาศรีวิชัยอยู่เป็นจำนวนมากและได้
ถ่ายทอดความศรัทธามาสู่ชนรุ่นหลัก บรรดาศิษยานุศิษย์ของครูบาศรีวิชัยในช่วงหลัง อันได้แก่ ครูบาขาวปี
ครูบาวงษาพัฒนา ซึ่งมีวัตรปฏิบัติเช่นเดียวกับครูบาศรีวิชัย ก็ล้วนมีชาวกะเหรี่ยงเป็นกำลังสำคัญในการ
สร้างงาน

ดังนั้น ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ องค์การ
ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรูปแบบ ผู้นำองค์การต้องตระหนักถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลง
นี้ ดังนั้นช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงมีการศึกษาภาวะผู้นำในแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
คือ “ภาวะผู้นำแบบสร้างการเปลี่ยนแปลง หรือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งพบว่าคุณลักษณะและ
พฤติกรรมความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในองค์การและหากองค์การนั้น
ต้องการทำการเปลี่ยนแปลงองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จและ
นำพาองค์การไปสู่สถานการณ์ใหม่ที่ดีขึ้น

ลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูบาศรีวิชัยนับเป็นแบบอย่างได้ดังนี้

๑. การรอบรู้ (Knowing) ครูบาศรีวิชัย แต่เดิมท่านมุ่งเรียนวิชาทางไสยศาสตร์และคาถาอาคมตามประเพณีนิยมในสมัยนั้น ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาทางโลกจะนำพาความเจริญรุ่งเรืองกับชีวิตได้นั้น หากแต่ครูบาศรีวิชัยได้พบเส้นทางปฏิบัติชอบด้วยวิปัสสนากรรมฐาน บังเกิดผลเป็นความสุขทางใจด้วยความศรัทธาในพระรัตนตรัย ซาบซึ้งในบุญกุศลและมั่นใจในกรรมดี ซึ่งท่านได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนมาเทศนาแก่สานุศิษย์ได้สดับพระธรรม แนะนำแนวทางประพฤติปฏิบัติ ส่งผลดีให้แก่สานุศิษย์และประชาชนให้เป็นคนดี ละเว้นความชั่ว พุติ ทำดี คิดดี ยังผลเป็นความสุขที่มีต้องอิงอาศัยวัตถุใดๆ ซึ่งเป็นแก่นของพระพุทธศาสนาโดยแท้ ดังที่ปรากฏจากปฏิปทาความเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของครูบาศรีวิชัย จึงสามารถผูกรวมจิตใจของมวลชนให้อยู่ในศีลธรรม แม้แต่ชาวป่าเขาเขา ผู้ไม่รู้หนังสือ ไม่มีศาสนา ได้หันมาศรัทธาเชื่อถือได้ และปฏิบัติตามแนวทางคำสอน นอกจากนั้นแล้วท่านยังมีความรู้ในด้านสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้วิหารและการครอบเจดีย์ที่องค์เดิมถึง ๕๕ องค์ ส่วนใหญ่เป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากเจดีย์ทรงกลมล้านนาโดยมีเจดีย์ที่วัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นต้นแบบ เนื่องจากยุคก่อนหน้านั้นช่วงต้นรัตนโกสินทร์ เจดีย์ทั่วล้านนามักสร้างด้วยรูปแบบศิลปะพม่าสกุลช่างไทใหญ่ ครูบาศรีวิชัยจึงมีเจตจำนงที่จะฟื้นฟูจิตวิญญาณล้านนาให้กลับคืนมา และเป็นการป้องกันการพังทลายลงมาของตัวองค์เจดีย์ โดยไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบศิลปะเดิมไว้ อาจเนื่องด้วยไม่สามารถระบุรูปแบบที่ชัดเจนของเจดีย์องค์นั้น หรือขาดช่างฝีมือ (สล่า) สืบเนื่องจากส่วนใหญ่ภิกษุที่ติดตามครูบาจะเป็นแกนนำในการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยมีครูบาชาวปืเป็นนายช่างใหญ่คุมการก่อสร้าง นอกเหนือไปจากการก่อสร้างวิหาร เจดีย์ตามวัดต่างๆแล้ว ครูบาศรีวิชัยยังให้ความสำคัญแก่การสร้างวิหารครอบหีบรอยพระบาทตามยอดดอยป่าเขาต่างๆ อีกด้วย ซึ่งก่อนหน้านั้นในยุคหริภุญไชย ล้านนา หรือยุคที่ปกครองโดยพม่า ในแผ่นดินภาคเหนือไม่เคยมีธรรมเนียมการบูชารอยพระบาทมาก่อน

๒. อุดมการณ์ (Ideology) ครูบาศรีวิชัยมุ่งมั่นในการบำเพ็ญเพียรภาวนาเป็นหลัก สันโดษ และเคร่งครัดในการรักษาศีลวินัย ละเว้นจากฉันทะเนื้อสัตว์ ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความเลื่อมใสนับถือ การบำเพ็ญเพียรของครูบาศรีวิชัยมีความคาดหวังที่จะบรรลุธรรมขั้นสูงสุดนั่นคือ “พระนิพพาน” ซึ่งปรากฏเจตนารมณ์ให้เห็นอยู่เสมอจากคำอธิษฐานบารมี ที่ท่านจารไว้ในตอนท้ายของคัมภีร์ไบลานหรือจากคำภาวนาในหนังสือ “กัมมัฏฐานรวม”

๓. เท่าทัน (In time knowing) จากการที่ครูบาศรีวิชัยได้จารึกแสวงบุญและบูรณะวัดไว้มากมาย ประกอบกับการบวชสร้างลูกศิษย์ไว้ทั่วเมือง จึงเป็นที่จับตามองเขม่นของคณะสงฆ์มณฑล

พ่ายแพ้ โดยครูบาศรีวิชัยได้ถูกอริกรรมจากคณะสงฆ์ล้านนา มีการดำเนินคดีความเป็นช่วงระยะเวลา
ยาวนานเกือบ ๓๐ ปี แบ่งออกเป็น ๓ ช่วง อริกรรมระยะแรก (ช่วง พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๔๕๓) อริกรรม
ระยะที่สอง (ช่วง พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๖๔) อริกรรมระยะที่สาม (ช่วง พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๗๙) อริกรรม
ระยะแรกและระยะที่สอง ได้สรุปข้อกล่าวโทษของเจ้าคณะเมืองเชียงใหม่และเจ้าคณะมณฑลพายัพ
โดยได้ไต่สวนพิจารณาคดีที่กรุงเทพฯ ไว้คือ การตั้งตัวเป็นพระอุปฌาย์บวชกุลบุตรไม่มีใบอนุญาต
การไม่อยู่ในความบังคับบัญชาของเจ้าคณะสงฆ์ มีเวทมนตร์ล่อลวงประชาชน ช่อกุศลผู้คนและเป็น
เหตุให้ประชาชนหลงนิมิต อริกรรมระยะที่สามของครูบาศรีวิชัย เกิดขึ้นในช่วงที่มีการสร้างถนนขึ้นสู่
ดอยสุเทพ คณะสงฆ์ผู้ปกครองเชียงใหม่ไม่พอใจที่ครูบาศรีวิชัยดำเนินการโดยลำพังกับพระลูกศิษย์ แต่
มีสงฆ์บางคณะที่เห็นชอบและขอแยกตัวมาอยู่ในปกครองของครูบาศรีวิชัยถึง ๙๐ วัด อริกรรมครั้งที่ ๓
นี้ได้ดำเนินมาจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ครูบาศรีวิชัยถูกจับกุมไปกรุงเทพฯ และยอมให้คำรับรองต่อคณะ
สงฆ์ว่าจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองสงฆ์ทุกประการ แต่ข้อขัดแย้งกลับไม่ยุติ ยังคง
ดำเนินบทบาทต่อเนื่องมาจนถึงสมัยลูกศิษย์คนสำคัญ คือ พระอภิชาตวชิราวุฒิ ผลจากการอริกรรมเหล่านี้
กลับยิ่งสร้างบารมีให้แก่ครูบาศรีวิชัยไปพร้อมกัน ภาพลักษณ์ของความเป็น “ตนบุญ” จึงเด่นชัดขึ้น
และเป็นที่รู้จักกล่าวขานว่าท่านเป็น “ตนบุญแห่งล้านนา” จวบจนปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ครูบาศรี
วิชัยได้รับรองต่อคณะสงฆ์ว่าจะปฏิบัติตาม คือ ๑) จะปฏิบัติต่อพระราชบัญญัติลักษณะการปกครอง
สงฆ์ และอาณัติของสงฆ์ทุกประการ อาทิเช่น จะยื่นบัญชีการสำรวจบัญชีกลางปีต่อคณะสงฆ์
ตามลำดับชั้น งานปฏิสังขรณ์ก่อสร้างสิ่งถาวรวัตถุต่างๆ จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
เป็นต้น ๒) จะช่วยเหลือในการก่อสร้างสถานที่เล่าเรียนเพื่อให้กุลบุตรกุลธิดาได้เข้าศึกษาเล่าเรียน
ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา และช่วยสนับสนุนขอรับรองประชาชนให้เห็นประโยชน์ของการศึกษา
๓) จะช่วยเหลือให้การศึกษาล่าเรียนพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัด จัดการตาม
พระราชบัญญัติ และอาณัติสงฆ์ และ ๔) จะช่วยเหลือว่ากล่าวตักเตือน เจ้าอาวาสพระภิกษุสามเณรใน
วัดต่างๆ ให้เชื่อคำแนะนำ และคำสั่งสอนของคณะสงฆ์ หรือทางราชการอันชอบด้วยราชการ

หากจะพิจารณา "คำมั่น" หรือ "คำปฏิญาณ" ในคำมั่นข้อ ๒ และ ข้อ ๓ นั้นเป็น
คำ "ขอรับรอง" จากคณะสงฆ์เชียงใหม่โดยแท้ เพราะในระยณ่นั้นยอมเป็นที่ประจักษ์กันแล้วว่า ครูบาศรี
วิชัยนั้นชนะใจทั้งชาวบ้านทั้งพระ ถ้าครูบาศรีวิชัยช่วยก่อสร้างสถานศึกษาเล่าเรียนให้เด็กๆ ชาว
ภาคเหนือได้เข้าเรียนระดับประถมศึกษาแล้วก็ย่อมมีผู้ร่วมมือ และส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือเป็น
จำนวนมาก ส่วนในข้อ ๓ นั้นหากครูบาศรีวิชัยให้ความร่วมมือโดยแนะนำภิกษุสามเณรทั้งหลาย ให้

เล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมแล้ว ก็ย่อมมีภิกษุ และสามเณรเชื่อถือ หันมาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมกันมากขึ้น

๔. กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) แนวคิดดังกล่าวเป็นการแสดงปณิธานอันแรงกล้าของครูบาศรีวิชัย และได้ถูกยอมรับในวงการสงฆ์ รวมทั้งศรัทธาชาวบ้านต่างก็เชื่อว่า “ครูบาเป็นผู้วิเศษมีบุญบารมี” จากการแสดงนิมิตทุกครั้ง ถ้าครูบาศรีวิชัยเห็นนิมิตครั้งใด งานนั้นก็จะบรรลุผลสำเร็จทุกครั้ง ครูบาศรีวิชัยได้สร้างศิษยานุศิษย์ไว้อย่างมากมาย จากการจาริกแสวงบุญไปในที่ทุรกันดาร หรือการไปเป็นประธาน “นั่งหนัก” (ปฏิบัติธรรมอย่างอุกฤษฏ์) การบูรณะวัดวาอารามต่างๆ ครูบาจะเชื่อเชิญคนหนุ่มให้มาบวชเป็นเณรหรือภิกษุไปตลอดเส้นทางที่จาริก

๕. วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) ครูบาศรีวิชัย ท่านเป็นพระเถระที่ยึดหลักการประพจน์ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดรูปหนึ่ง ท่านมีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องผูกพันกับสังคมชาวชนบทในท้องถิ่นล้านนา ท่านไม่เลือกชั้นวรรณะหรือแบ่งฐานะยากจน ที่จะเคราะห์แก่ประชาชนทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ ที่ปรากฏเห็นคือในด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอน แนะนำให้เป็นตัวอย่าง ในด้านวัตถุ ปรากฏในเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านในโครงสร้างพื้นฐาน สร้างศาสนวัตถุ ศาสนสถาน การอนุรักษ์วัฒนธรรมศิลปะล้านนา งานสร้างในศาสนวัตถุท่านได้ใช้แรงศรัทธาของชาวบ้านเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสงเคราะห์ชุมชน ท่านได้ทำการปฏิสังขรณ์วัดและปูชนียวัตถุทางพุทธศาสนา กับการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์แก่สังคมไว้อย่างมากมาย และยังเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา

๖. สร้างทีม (Team Work) แนวความคิดเหล่านี้ได้ถ่ายทอดผ่านมายังลูกศิษย์ในช่วงหลังอาทิ ครูบาพรหมา วัดพระพุทธบาทตากผ้า อ.ป่าซาง ครูบาขาวปี (ครูบาขาวปี) วัดพระพุทธบาทผาหนาม อ.ลี้ จ.ลำพูน (ปัจจุบันมรณภาพ) และครูบาวงศ์ษาพัฒนา (ครูบาวงศ์) วัดพระบาทห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูบาขาวปีอีกทอดหนึ่ง ครูบาเหล่านี้ดำเนินแนวทางปฏิบัติตามแบบของครูบาศรีวิชัยด้วยกิจกรรมทางศาสนา และการสร้างงานสถาปัตยกรรมต่างๆ มากมาย ในเขตเชียงใหม่-ลำพูน

๗. ใฝ่บริการ (Service Mind) ครูบาศรีวิชัย ท่านบำเพ็ญบุญทำคุณประโยชน์ไว้อย่างมากมาย ทั้งประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน โดยเฉพาะประโยชน์ของพระพุทธศาสนา จนมีศรัทธาสาธุชนทั่วสารทิศที่น้อมตนฝากตัวเป็นศิษย์ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา และงานสาธารณกุศลต่างๆ หากคิดเป็นมูลค่าไม่สามารถประมาณค่าได้ ได้ใช้หลักสันติธรรมเข้ามาควบคุมพลัง

ทางสังคม โดยใช้พลังของสังคมนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งตนเองได้อย่างกว้างขวางและเป็นรูปธรรม
ด้วยความที่ท่านเป็นพระที่ไม่ขัดศรัทธาชาวบ้าน เมื่อท่านเห็นว่าเป็นเรื่องดี เป็นประโยชน์มากกว่าเสีย
จึงทำให้ครูบาศรีวิชัยทำหน้าที่เป็นพระนักพัฒนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๓ – ๒๔๘๑ เป็นเวลาถึงกว่า ๑๘
ปี โดยเฉพาะงานบูรณะพระพุทธศาสนา การสร้างวัดหรือบูรณปฏิสังขรณ์ พระธาตุเจดีย์ พระวิหาร
หอไตร ศาลาบาตร กำแพงวัด ฯลฯ และได้สร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ระยะทางยาว ๑๑ กิโลเมตร เมื่อปี
พ.ศ. ๒๔๗๗ ใช้เวลา เพียง ๕ เดือน ๒๒ วันเท่านั้น โดยระดมพลแรงงานจากสาธุชนทั่วแผ่นดินล้านนา
ฟันฝ่าอุปสรรคสร้างทางสำเร็จ ใช้เวลาเพียง ๕ เดือน ซึ่งทางการไม่สามารถดำเนินการได้ รวมแล้วท่าน
ได้บูรณะและก่อสร้างศาสนสถานและสาธารณประโยชน์แก่สังคมล้านนามากกว่า ๒๐๐ แห่ง นอกจากนี้
ท่านยังได้สร้างคัมภีร์ทางศาสนา ไว้อีกไม่น้อยกว่า ๓, ๐๐๐ ผูก นับได้ว่าท่านได้สร้างสรรค์มรดกที่ล้ำ
ค่าให้กับล้านนาที่แท้จริง

สรุป

ครูบาศรีวิชัย มีลักษณะภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authentic leadership) ดังนี้ (๑) การตระหนัก
ตน (Self-awareness) (๒) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Relational transparency) (๓) การ
ประมวลผลที่สมดุล (Balanced processing) และ (๔) มุมมองเชิงจริยธรรมภายในตน (Internalized
moral perspective)

ผู้นำ (Leader) และ ภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นปัจจัยคู่สำคัญที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น
จนอาจเกิดวิกฤตภาวะผู้นำขึ้นได้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำจาก
การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูบาศรีวิชัยว่าควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การ
รอบรู้ (Knowing) อุดมการณ์ (Ideology) เเท่าทัน (In time knowing) กล้าตัดสินใจ (Discussion
Courage) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) สร้างทีม (Team Work) และใฝ่บริการ
(Service Mind) หากผู้นำสามารถพัฒนาตนเองในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ย่อมจะสามารถเป็น
ผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ได้อย่างแน่นอนสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. การรอบรู้ (Knowing) หมายถึง ผู้นำองค์การที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ที่
ตนเองต้องบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
การรอบรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำนี้ ที่พึงจะมีประกอบด้วย องค์ความรู้ (Science) ใน
ศาสตร์ด้านต่างๆ อย่างรอบด้าน ศิลปะ (Art) รู้จักวิธีบริหารจัดการองค์การ เทคนิควิธีการทำงาน

ทักษะ (Skill) ในการบริหารจัดการ การปกครอง และ วิชาคน (Science of People) ผู้นำต้องรู้จักใช้คนให้ถูกกับงานหรือถูกหน้าที่อย่างเหมาะสม

๒. อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะผสมทั้งหมดของความเชื่อ (beliefs) เจตคติ (attitudes) และความคิดหลัก (concepts) มีอิทธิพลเป็นตัวชักนำและกำหนดทิศทางของความคิดของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้กับคณะบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน เช่น อยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน จะยึดอุดมการณ์เดียวกัน ตลอดทั้งการทำให้ทุกคนในองค์กรมีอุดมการณ์ในการบริหารดังต่อไปนี้ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมภายใต้กรอบวัฒนธรรมของชาติ เชื่อมมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญบนหลักยึดที่แน่นอนแต่มีความนอบน้อม รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและสังคม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ไม่คดโกง

๓. เท่าทัน (In time knowing) หมายถึง การที่ผู้นำจะต้องมีลักษณะพิเศษที่จะรู้เท่าทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสถานการณ์ อันประกอบไปด้วย ทันต่อโลกหรือต่างประเทศที่เปลี่ยนไป และทันต่อสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทันต่อการไหลของวัฒนธรรม ทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการบริหารความเสี่ยงให้ได้ เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายบนความท้าทายของสถานการณ์ในปัจจุบัน

๔. กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) หมายถึง การที่ผู้นำจะนำองค์กรให้สำเร็จต้องมีความคิดที่เร็วบนหลักความแม่นยำ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ กล้าหาญที่จะตัดสินใจระทำการใดที่มีความเสี่ยงบนฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ใช่การคาดเดา หรือเสี่ยงโชค กล้าที่จะลงทุนกับนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเข้ามากระทบการบริหารงาน กล้าเรียนรู้ กล้าที่จะนำเอา เทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในองค์กร กล้าที่จะยอมรับผิดหากบริหารงานผิดพลาด กล้าที่จะให้คุณกับบุคลากรที่ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งกล้าตัดสินใจที่จะลงโทษแก่ บุคคลที่ไม่ตั้งใจหรืออาจทำความเสียหายให้องค์กรที่เกิดจากการจงใจ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่บนหลักความยุติธรรมและเสมอภาค

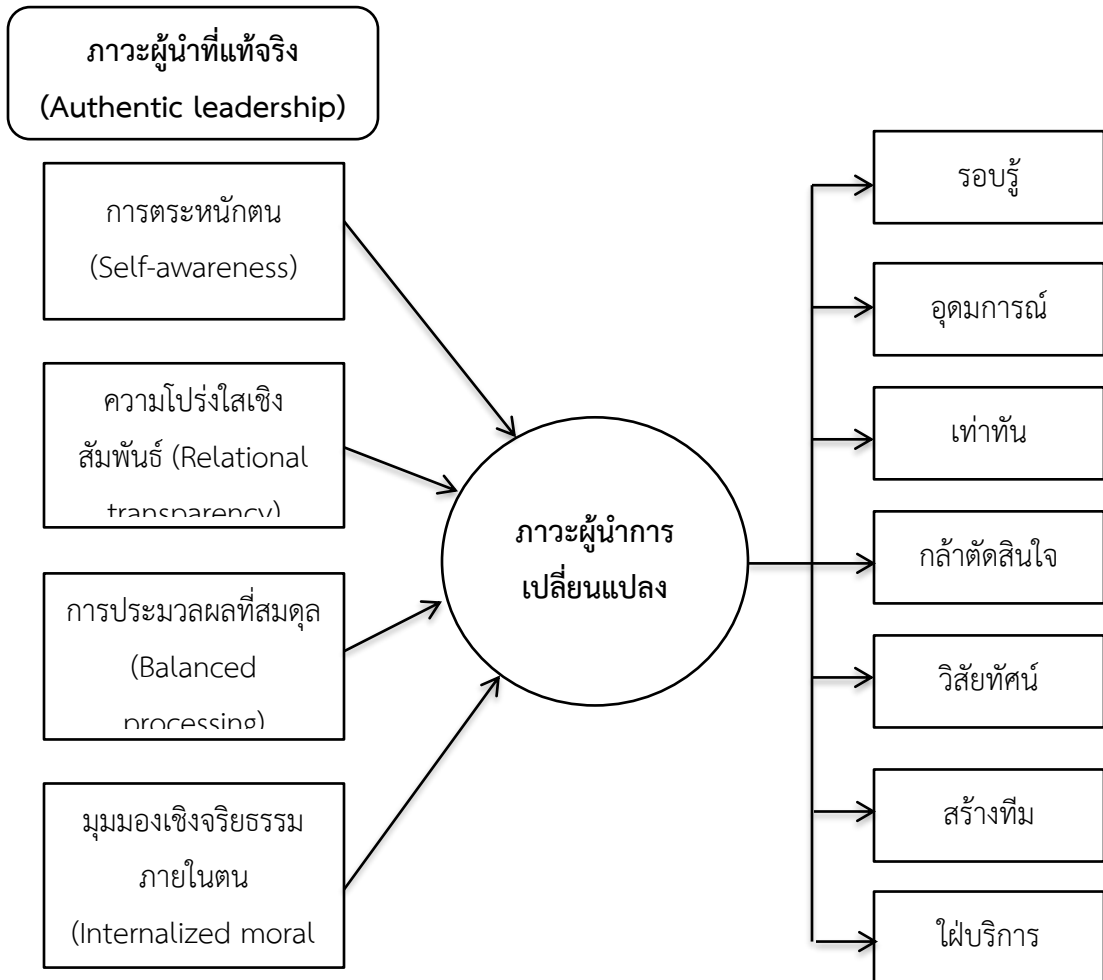
๕. วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) หมายถึง การที่ผู้นำสมัยใหม่นั้นต้องมองการณ์ไกลบนฐานความคิดที่นอกกรอบแต่บนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่จำเจกับแนวคิดแบบเดิมๆ มองให้ไกลแล้วเดินไปถึงบนหลักคิด เทคนิค วิธีการที่ทันสมัย พร้อมทั้งหาเทคนิคใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในองค์กร และผู้นำควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ มองให้ไกลและพยายามไปถึงในสิ่งที่ตั้งใจอย่างอดทน มองโลกให้กว้าง มองอย่างหลายมิติ โน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตาม

๖. สร้างทีม (Team Work) หมายถึง ผู้นำที่ดีที่มีความคิดก้าวหน้าต้องรู้จักการสร้างทีมงาน สร้างเครือข่าย เพราะทีมงานหรือเครือข่ายเหล่านั้น จะเป็นปัจจัยผลักดันให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว เพราะทีมงานถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานยุค ผู้นำไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้โดยปราศจากทีมงาน เพราะในปัจจุบันนี้สังคมมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก องค์กรจะไม่สามารถอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง ดังนั้น เพื่อเป้าหมายที่จะบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพการสร้างทีมงานและเครือข่ายจึงมีความสำคัญอย่างมาก การสร้างทีมอาจสามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ สร้างทีมงานที่ไว้วางใจได้ ไว้วางใจได้ในทุกเรื่อง เชื่อมั่นในทีมงาน เชื่อในความสามารถของทีมงาน มอบหมายภารกิจให้ทีมงานปฏิบัติตามความสามารถและความถนัด สอดส่อง ดูแลทีมงานเพื่อขวัญและกำลังใจ รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนบกพร่องจากการผิดพลาดของทีมงาน

๗. ใฝ่บริการ (Service Mind) หมายถึง การบริหารองค์กรในยุคใหม่นี้ผู้นำต้องทำองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีชีวิต ทุกคนในองค์กรต้องร่วมด้วยช่วยกัน ต้องเดินไปพร้อมๆ ผู้นำที่ดีไม่ควรเป็นผู้สั่งการเพียงอย่างเดียว ผู้นำต้องบริหารบนความเป็นมิตร มีคุณธรรม มีจิตใจงดงาม เอื้อเฟื้อ ประารถนาดี ยอมสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ทำงานให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรขององค์กร ในการทำงาน ผู้บริหารควรลงไปตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงทีหากกรณีเกิดปัญหาในการทำงานหรือเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากรในองค์กรอีกทางหนึ่งด้วย สามารถแยกอธิบายเกี่ยวกับการใฝ่บริการของผู้นำองค์กรได้ดังต่อไปนี้ ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับเพียงอย่างเดียว ต้องมีความอดทน อดกลั้น รอเวลาที่เหมาะก่อนการดำเนินการใดๆ ต้องรอบคอบ ครบถ้วน ต้องมีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อทุกๆ คน ต้องคิดบวก มองโลกในแง่ดี ไม่อคติแม้ในบางครั้งอาจไม่เป็นไปตามที่เราต้องการ

องค์ความรู้ใหม่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงได้นำมาเขียนเป็นผังมโนทัศน์ ซึ่งพอสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๒

References

นุช สัทธานัตถมมงคล และ อรรถพล ธรรมไพฑูรย์. “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”. วารสาร ธุรกิจปริทัศน์. (ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๙): ๑๖๗-๑๘๒.

ธีรภัทร กุโลภาส. “ภาวะผู้นำที่แท้จริง: ความเป็นมาและประเด็นวิจัยในบริบทการศึกษาไทย”,
วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.(ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐): ๑-๑๕.

ยุพิน เข้มมุกด์. “๖๐ ปีครูบาศรีวิชัย”, วารสารช่วงฉายา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. (คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๒): ๑๑ – ๑๗.

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. สืบสานล้านนา สืบต่อลมหายใจของแผ่นดิน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ, ๒๕๕๒.

สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะ และ ดุษฎีวัฒน์ แก้วอินทร์. (๒๕๖๐). “คุณลักษณะภาวะผู้นำของ
บริหารองค์กรในศตวรรษที่ ๒๑”. เอกสารสืบเนื่องการประชุม,. การประชุมวิชาการเสนอ
ผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สิงฆะ วรณสัย. สารประวัติครูบาศรีวิชัย. (๒๕๖๔). [แหล่งสืบค้น]
<http://www.baanmaha.com/community/thread26025.html>. (๒๑ กุมภาพันธ์
๒๕๖๔)

สิงฆะ วรณสัย, เรียบเรียง. สารประวัติครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย. เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือ
เชียงใหม่, ๒๕๒๒.

อุตม รุ่งเรืองศรี. ครูบาศรีวิชัย. (๒๕๖๔). [แหล่งสืบค้น]
<<http://user.school.net.th/~yongyut/main.htm>>, (๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔).

อุตม รุ่งเรืองศรี. หลวงปู่่มั่นพบนักบุญแห่งล้านนาไทย:ครูบาศรีวิชัย. (๒๕๖๔). [แหล่งสืบค้น]
<http://www.uamulet.com/articleAmuletBoardDetail.asp?qid=21&sort=ASC>, (๑๗
มิถุนายน ๒๕๖๓)

Avolio, B. J., & Mhatre, K. H.. (2011). *Advances in theory and research on authentic
leadership: The Oxford handbook of positive organizational scholarship*. NY:
Oxford University Press..

Bass, B.M., & Avolio, B.J.. (1993). *Transformational leadership: A response to critiques*.
In M.M. Chemers & R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research:
Perspectives and directions*.

George, B.. (2003). *Authentic leadership: Rediscovering the secrets to creating lasting
value*. San Francisco, CA: Wiley.

- Kernis, M. H.. (2003). “ Toward a conceptualization of optimal self-esteem” .
Psychological Inquiry. (14(1): 1-26.
- Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W. L., Wernsing, T. S., & Peterson, S. J.. (2008).
Authentic leadership: Development and validation of a theory-based measure” ,
Journal of Management. (34(1): 89-126.